

Írta: Sum Ferenc

ÉRTÜK-VELÜK EGYESÜLET

Az Értük-Velük Egyesület az értelmi fogyatékosokat oktató-nevelő iskolákat, intézményeket tömöríti. Tevékenységi körének középpontjában az értelmileg sérült (enyhe értelmi fogyatékos/tanulásban akadályozott, középsúlyos értelmi fogyatékos/értelmileg akadályozott) gyermek áll. Sok olyan rendezvényt szervezünk, ahol a gyermekek szórakozva tanulhatnak, bemutathatják tehetségüket társaiknak és a külvilágnak.

Jelentősebb rendezvényeink a „SZÁZSZORSZÉP Kulturális Fesztivál”, a Görzenálon rendezett kerékpáros verseny és bemutató, az Országos kispályás labdarúgókuropa és az idén első ízben megrendezésre kerülő „Felfénylő szavak” országos szavalóverseny a szabadságharc emlékére.

A gyermekrendezvények mellett igyekszünk a kollégáknak, az iskoláknak és az intézményeknek szakmai segítséget adni, megpróbálunk segíteni eligazodni az aktuális feladatok között. Ennek a segítségnek a jegyében szerveztük meg az elmúlt év februárjában a zánkai „Gyermekvédelem a gyógypedagógiában” című konferenciát, a-melynek eredményeként – egyebek mellett – több diákotthon részesült átalakítást segítő anyagi támogatásban. Akkor, a gyermekvédelmi törvény elfogadása előtt, várható feladatainkat tekintettük át, felhívva az illetékesek – minisztériumok, fenntartók – figyelmét a diákotthonban élő állami gondozott gyermekek helyzetére.

Azóta eltelt egy év, 1997. április 22-én 18 óra 51 perckor 224 igen szavazattal, 2 nem szavazattal, 32 tartózkodás mellett a Parlament elfogadta a „gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról” szóló törvényt, mely a Köztársasági Elnök aláírásával a Magyar Közlöny 39. számában – 1997. május 8-án – került kihirdetésre, mint az 1997. évi XXXI. törvény. A törvény 1997. november 1-jén lépett hatályba.

Valamennyien tudjuk, hogy a törvény a gyermekvédelmi gondozásba vett és diákotthonban (ami közoktatási intézmény) elhelyezett gyermekek ellátásáról újszerű módon rendelkezik. Mostani konferenciánkat azért szervezzük – a zánkai folytatásaként -, hogy erről az újszerű ellátási rendszerről kialakíthassunk egy egységes képet.

Ma Magyarországon 87 olyan diákotthon működik, ahol valamilyen fogyatékosággal élő (testi, érzékszervi, értelmi) gyermeket oktatnak, nevelnek. (Az otthonok túlnyomó részében értelmi fogyatékosnak minősített gyermekek vannak elhelyezve.) A közoktatási intézményként működő diákotthonokban közel 3000 olyan gyermek tanul és éli mindennapjait, akik gyermekvédelmi gondoskodás alatt állnak.

A törvény az átmeneti rendelkezésben – 156.§ (4) – kimondja, hogy: „Ha a diákotthonban és kollégiumban ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket helyeztek el, az 53.§ (5) bekezdés alapján a gyermek számára otthont nyújtó ellátást kell biztosítani

- a) a nevelési-oktatási intézménynek – feltéve, hogy legalább tizenöt átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermekről gondoskodik – át kell alakulnia a (3) bekezdésben meghatározott időpontig többcélú – iskolai, diákotthoni vagy kollégiumi és gyermekotthoni feladatot ellátó – közoktatási intézménnyé, vagy

b) amennyiben az a) pontban foglaltak szerint az otthont nyújtó ellátás nem biztosítható, a kollégiumi, diákotthoni ellátás fenntartása mellett gondoskodni kell a gyermek nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban történő elhelyezéséről.”

A fentiekkel kapcsolatban az alábbi kérdések vetődnek fel:

- elhelyezhető-e 1997. november 1-je után gyermekvédelmi gondoskodásba vett gyermek a diákotthonban úgy, hogy számára nem gondoskodnak nevelőszülőről vagy gyermekotthoni elhelyezésről?
- ha elhelyezhető, akkor ki gyakorolja a gyámi jogkört?
- ki finanszírozza és miből a diákotthon vezetőinek gyámmá történő felkészítését?
- miből kapja személyi juttatását a gyám? (ugyanis ha a diákotthon otthont nyújtó ellátást biztosít, őt is megilleti az állami normatíva)
- el kell-e helyezni nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban azokat a gyermekeket, akik jelenleg diákotthonban élnek, de létszámuk nem éri el a tizenöt főt?

- maradhatnak-e a diákotthonokban azok a gyerekek, akik nem fogyatékosok, de – hogy a testvéreikkel együtt lehessenek – diákotthonban lettek korábban elhelyezve?
- lesz-e a fenntartó önkormányzatoknak anyagi fedezete arra, hogy az átalakulást 2002. december 3 1-ig végre tudják hajtani?
- a Népjóléti Minisztérium B/2 pályázati programja (Gyermekotthonok és egyéb gyermekvédelmi intézmények átalakítása, új intézmények létrehozása) miért tartalmaz diszkriminatív, hátrányos megkülönböztetést a diákotthonok átalakítása terén? (az a) és b) program: 6 millió Ft, c) program: 4 millió Ft!)
- a belső átalakítást már megvalósító – de deklaráltan még nem gyermekotthon – intézmények belső lakóotthonaiban érvényesek-e a dolgozói létszámra vonatkozó előírások (az 5 fős létszám), illetve a majdan belső gyermekotthont működtető intézmények esetén érvényes lesz-e ez a létszámkikötés?
- egy nagy létszámú gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermeket oktató-nevelő diákotthonban kialakítható-e pl. 3-4 gyermekotthon?
- elhelyezhető-e egy diákotthonon belül, pl. 5-6 lakóotthon (12 gyermekkel 1-1 lakóotthonban), ebben az esetben jár-e a lakóotthonok vezetőinek vezetői vagy egyéb pótlék, ha igen, mennyi?
- számoltak-e a minisztériumok azzal, hogy ha a jelenleg diákotthonokban élő gyermekeknek a fele nevelőszülőhöz vagy másik gyermekotthonba kerül, akkor közel 700 dolgozó válhat feleslegessé a közoktatásban?

Ezek a kérdések – gondolom – mindannyiunkat foglalkoztatnak, függetlenül attól, hogy a gyermekvédelem melyik szeletével foglalkozunk.

Ezt a konferenciát azért szerveztük, hogy találkozási lehetőséget biztosítsunk azok számára, akik a diákotthonok gyermekotthoni átalakulásáért felelősek. Szeretnénk, ha a minisztériumok szakemberei, a fenntartó önkormányzatok témafelelős referensei, a gyámhivatalok szakmai irányítását és felügyeletét végző megyei gyámhivatalok képviselői, a területi szakszolgálatok szakértői és a diákotthonok igazgató kialakítanának egy olyan egységes és közös álláspontot, amelynek mentén a lehető legzökkenőmentesebben tudnánk végrehajtani a gyermekvédelmi törvény előírásait.